

MARIE
Terezie

MARIE Terezie

Láska a intriky na dvoře jedné z nejvýznamnějších žen evropské historie v dvoudílném koprodukčním snímku hollywoodského režiséra Roberta Dornhelma.

Minisérie se odvíjí od dvou zásadních okamžiků v životě mladé panovnice – jednak příběhu dětské lásky a pozdějšího manželství s Františkem Štěpánem Lotrinským, jednak nástupu na trůn a získání uherské koruny. Osudy císařovny, která na trůnu vládla přes čtyřicet let, jsou ukázány především na vztazích uvnitř habsburské rodiny – s matkou, sestrou a otcem – a s významnými dvořany habsburského dvora, jako například Evžen Savojský, Filip Josef Kinský nebo Bedřich Harrach. První díl se zaměřuje především na šok, který konzervativnímu dvoru mladá Marie způsobila svým rozhodnutím provdat se z lásky, a na potíže, které nastaly poté, co se ukázalo, že Marie se kvůli absenci císařského syna bude zřejmě muset stát následnicí trůnu. Druhý díl pak začíná převzetím trůnu a pokračuje vypuknutím válek o rakouské dědictví, které Marii donutily spojit se s významným uherským rodem Esterházy, kdy pro záchranu říše musela málem obětovat své manželství s milovaným Františkem.

Myšlenka projektu i jeho scénáře se zrodily v České republice pod producentským vedením České televize. Partneři rakouské veřejnoprávní televize ORF byli překvapeni, když jim nabídka na projekt o „jejich“ panovnici přišla z České republiky, ale kvalita látky je přesvědčila, aby do projektu – společně s dalšími partnery – vstoupili. Jedná se zatím o dosud nejrozsáhlejší koprodukcí České televize. Kromě ní se na výrobě podílí i slovenská RTVS, maďarská televize MTVA a rakouská ORF. Film produkuje společnost MR Film a Maya Production, mezinárodním distributorem je Beta Film.

JAN MAXA KREATIVNÍ PRODUCENT

Marie Terezie je zatím největší koprodukcí České televize. Jak došlo k jejímu vzniku?

Jako vždy to byla souhra šťastných náhod a připravenosti těch, které ta náhoda potkala. Se scenáristkou Mirkou Zlatníkovou spolupracuji už dlouho, nejdříve v tištěných médiích a později i na televizních projektech. Po Janu Husovi a po Karlu IV. jsme hledali další historické téma a Mirka se mi svěřila, že Marie Terezie je její velká hrdinka. Pojal jsem tedy odvážnou myšlenku, že bychom zkusili napsat scénář a nabídnout ho k mezinárodní koprodukcí. Ve finále se podařilo dát dohromady koprodukcí čtyř zemí, které daly peníze na jedno společné téma. To tady dlouho nebylo a doufám, že to otevře cestu k dalším možným spolupracím.

Jaké pro Vás bylo pracovat na tak velikém mezinárodním projektu z pohledu kreativního producenta?

U Marie Terezie jsem nejen jako kreativní producent, ale i jako dramaturg. Do začátku natáčení moje práce spočívala ve vypracování verze scénáře, se kterou budou všechny strany spokojeny. To bylo poměrně těžké, protože například princ Evžen Savojský je pro Čechy poměrně neznámý, ale pro Rakušany je to velká persona, takže pro ně byla jakákoliv dezinterpretace této osoby absolutně nepřijatelná. Na tomto příkladu je vidět, jak složité bylo některé tyto rozpory vyřešit. Samotné natáčení už pak bylo v rukou Roberta Dornhelma, kameramana, producenta a herců.

JAN NOVOTNÝ PRODUCENT

Jak těžké bylo ukočírovat koprodukcí čtyř zemí přímo na place?

Museli jsme vytvořit tým lidí, kteří vědí, co dělají, a natáčecí plán musel být připraven tak, aby byl proveditelný. Člověk se potom může jen modlit, aby vyšlo počasí, aby byli všichni zdraví a podobně. Samozřejmě takhle velká koprodukce přináší spoustu zajímavých situací. Bylo složité zkoordinovat herce ze čtyř zemí, kteří byli velmi vytížení. Když se člověk pustí do tak velkého projektu, musí posbírat kostýmy a paruky v podstatě po celé Evropě. Spousta kostýmů se také šla na míru. Co se týče paruk, i jedna z nejzkušenějších českých maskérek, i hlavní kostymérka říkala, že tolik jich pohromadě v životě neviděla.

Kde všude se Marie Terezie natáčela?

Převážně jsme natáčeli v České republice, snad jen kromě korunovace Marie Terezie maďarskou královnou, která se natáčela v dómu sv. Martina v Bratislavě, kde se skutečně odehrála. Měli jsme druhý štáb, který připravoval podklady pro trikové záběry ve Vídni. Natáčeli jsme hlavně na zámku v Kroměříži a ve Valticích, potom v Praze na zámku v Dobříši a v Milovicích u Prahy a ve Světcích u Tachova.

RADEK BAJGAR DRAMATURG

Jaký je Váš vztah k Marii Terezií?

Osobně by mě Marie Terezie fascinovala i naprosto převratnými reformami, ale dramaturg je tu od toho, aby pomohl autorovi vyjádřit to, co chce říct on. A Mirkou nejvíc zajímal příběh ženy, která se v 18. století pokusila skloubit lásku, manželství, děti a zodpovědnost za obrovskou říši, přičemž vše z toho brala opravdově a velmi vážně. Mě na tom zajímalo ještě obecnější téma - talentovaný a zodpovědný člověk, obklopený blbci a předsudky, který se na to nemůže a nechce vykašlat a jde dopředu, i když psi štěkají.

Jaká byla pro dramaturga spolupráce na čtyřjazyčném projektu a jaké komplikace to přinášelo?

V době psaní scénáře nebyl jazyk problém, psalo se česky, následně se vše překládalo, porady byly v angličtině. Složitější to měli herci, představme si milostný dialog, kdy ona mluví německy, on česky či maďarsky, oba je předpokládají, že ten druhý říká co má. Z dramaturgického pohledu bylo nejsložitější, že schvalovatelé z různých zemí vidí jinak některé postavy, protože i národní mýty jsou pokroucené různými směry. Takto jsme si například s Rakušany vyjasňovali postavu Evžena Savojského, který byl pro nás jen antagonistou a pro ně národním hrdinou.

Marie Terezie by mohla být chápána i jako vzor ženské emancipace. Myslíte, že její odkaz přžívá a je viditelný v dnešní české společnosti?

Odkaz asi nikoli, protože o Marii skoro nikdo nic neví. Spíš bych řekl, že současné ženy ještě pořád musí řešit totéž, co ona: jak skloubit osobní život s kariérou nebo dokonce nějakou celospolečenskou rolí a hlavně stojí-li jim to za to. Jak vidíme třeba z prezidentské volby, tak buď nestojí, nebo je tam muži nechtějí. V naší minisérii máme scény, kdy je Marie obklopená sbory pítomců. Na tom se zřejmě nic nezměnilo.

MIRKA ZLATNÍKOVÁ SCENÁRISTKA

Slyšeli jsme, že Marie Terezie je Vaší hrdinkou...

Jako jedna z prvních žen v historii musela řešit konflikt mezi manželstvím, mateřstvím a kariérou. Já sama jsem životní balanc v tomhle období nenašla, selhávala jsem každý den, zas a znova. A ona, se svými šestnácti porody a dvanácti dětmi, byla jednou z nejlepších vladaček, jaké kdy Evropa měla! To je něco neskutečného. Paradoxní je, že v našich zemích byla poslední ženou v čele státu. Od jejích dnů už jsme neměli žádnou královnu, prezidentku ani předsedkyni vlády.

Je jisté, že každá ze čtyř zemí účastnících se koprodukce má na osobu Marie Terezie svůj úhel pohledu. Jak složitě bylo psát scénář a vyhovět všem?

Nebylo to jednoduché – hlavně když si scénář přečetla rakouská strana. Ale chápu to, kdyžby nám Rakušané poslali scénář o kněžně Libuši, taky bychom měli výhrady.

Jaké bylo vidět natáčení ve třech dalších jazycích?

Hezké bylo, jak se herci z různých zemí navzájem oslovovali, například Marie-Luise Stockinger, představitelka Marie Terezie, říkala Vojtovi tak roztomile – Vojtí.

Které části života Marie Terezie ve filmu divák uvidí?

První díl začíná tím, jak se jako šestiletá zamilovala. V patnácti letech si svoji lásku, tedy Františka Štěpána Lotrinského, vyvdorovala. Ve druhém díle se Marie Terezie zamiluje znovu, jenže to už má tři děti a válku na krku. Může porušit slib, který dala manželovi, když ještě o životě nevěděla vůbec nic? A za jakých okolností?

Jak se Vám vůbec jako Češce podařilo obhájit si pozici scenáristky v tomto projektu, který vypráví o Marii Terezi, která byla významná především pro Rakušany?

Česká televize nabídla scénář rakouské ORF a jim se líbil. Kdyby se jim nelíbil, nikdy bych ho neobhájila. Zajímavé pro mě bylo, že se jedná o moderní ženský příběh, ne o životopis.

Do jaké hloubky probíhala a z jakých zdrojů vycházela příprava tohoto scénáře?

Zajímala jsem se jen o její osobnost, snažila jsem se domýšlet její příběh a dramaticky ho vyprávět. Historická fakta tvoří jen rámec, je to film o lásce, moci, zradě a pokušení. A zodpovědnosti: Vážně jsme navždy zodpovědní za ty, které jsme k sobě připoutali?

Jaká byla podle Vás Marie Terezie matka?

Film mluví o době, kdy jsou její děti ještě maličké, ale pokud vím, tak později na ně byla velmi náročná. Zejména na Josefa, jejího nástupce. Učitele dostal už v době, kdy měl mít ještě chuť. Údajně se následkem těch vysokých nároků jako pětiletý zhroutil. Co je taky zajímavé, že poté, co si sama vybojovala sňatek z lásky, žádnému z dětí – až na jednu výjimku – nedovolila, aby udělal totéž. Stala se z ní „tchyně Evropy“, všechny sňatky pečlivě naplánovala a vyjedнала. Člověk se pak musí ptát sám sebe: Co když toho, že se vdala z lásky, nakonec litovala?

Jak se jí vlastně podařilo prodat se tak vysoko ve světě, ve kterém dominovali převážně muži?

Kreativní producent Jan Maxa ji přirovnává k Angele Merkelové: klidná síla. Vstřícná i neústupná zároveň. Byla diplomaticky obratná, měla vyvinutý smysl pro systém a řád. Ostatně její reformy ji přežily dodnes. Zajímavý postřeh má i její představitelka Marie-Luise Stockinger: Tvrdí, že to musela být po čertech dobrá herečka.

Režisér Robert Dornhelm řekl, že uměleckému vyjádření dával přednost před autenticitou. Jak moc byl autenticita důležitá pro Vás?

To byla jedna z věcí, ve které jsme byli od počátku zajedno: Nechceme točit životopis a stavět další pomník Marii Terezi. Zajímá nás žena a její příběh: Milovala, válčila, plakala, nenáviděla... Historická fakta, nebo jak říkáte autenticitu, hledejte v učebnicích. Tam si můžete číst o korpulentní dámě bez emocí a nastudovat reformy. Náš film je o dívce, která chtěla milovat a na zádech jí přistála obrovská říše v zoufalém stavu s desítkami tisíc nepřátelských vojáků na hranicích.

Téma Marie Terezie je Vám velmi blízké, plánujete ještě nějaké dílo na toto téma?

V těchto dnech vydává nakladatelství Euromedie knihu Miluj a panuj, která byla napsána na základě původního scénáře, tehdy ještě čtyřdílného. Film je přece jen omezen různými technickými možnostmi, stopáží, produkčním rozpočtem. V lednu vyjde kniha i na Slovensku, zároveň jednáme s německým vydavatelem. Tím můj čas s Marií Terezií končí. Strávily jsme spolu deset let, to je až až. Teď se v myšlenkách i psaní posunu k příběhu ze začátku minulého století, do doby rozpadu Rakouska-Uherska.

REŽISÉR ROBERT DORNHELM: NEMYSLÍM SI, ŽE JE PRAVDA UKRYTA V UČEBNÍCÍCH

Co Vás přimělo k rozhodnutí spolupracovat na tomto projektu a co jste na něm shledal nejzajímavějším?

Musím přiznat, že se nejednalo o mé rozhodnutí, ale byl jsem o to požádán. Nicméně je třeba zdůraznit, že když dostanete příležitost „malovat velká plátna“ a nemusíte se omezovat na malý formát, jako například dokumentární tvorbu, přináší to uspokojení, protože je s tím spojeno velké množství příležitostí pracovat se šikovnými a uznávanými herci a kolegy, což je velká výhoda. Při práci na projektu Marie Terezie jsem nechtěl vytvořit historicky správné svědectví o jejím životě. Spíše jsem ji chtěl propojit s moderní dobou. To pro mě mělo důležitější význam, než kdybych se pokusil vytvořit historicky přesný biografický dokument.

Jak jste se jako režisér vypořádal s jazykovou bariérou?

Bylo to opravdu zajímavé. Bylo to poprvé, co jsem pracoval na filmu ve čtyřech různých jazycích. Každý herec mluvil svým vlastním rodným jazykem. Nejprve jsem to považoval za nemožné, ale mýlil jsem se. Díky této jazykové různorodosti se herci mnohem více soustředili na dialogy, takže nedošlo k žádnému chaosu, který jsem zprvu očekával. Nakonec to byla velmi příjemná zkušenost.

Jak jste dokázal naplnit požadavky historického dramatu, a přitom dosáhnout toho, aby se divák bavil?

Pokusil jsem se ignorovat historickou přesnost. Nemyslím si, že je pravda ukryta v učebnicích. V minulosti jsem na-

táčel film s domorodými Američany a oni tvrdili, že historie by měla být předávána pouze ústně, jelikož vše ostatní je pouze něčí úhel pohledu. Tento argument používám pokaždé, když se nějaký pedantický historik pokouší o námitky. Pokud se jedná o drama, mohou se skutečnosti trochu upravovat.

Jak byste ohodnotil spolupráci s lidmi ze středoevropských zemí?

Spolupráce s naším mezinárodním týmem nemohla být lepší. Navzdory skutečnosti, že jsem z dřívějšíka znal pouze jednoho člověka a že existovaly určité jazykové bariéry, rozuměli jsme si velmi dobře a cítil jsem, že táheme za jeden provaz: natáčeli jsme nádherný film, na který jsme všichni pyšní.

Je na tvorbě a natáčení na autentických a historických místech něco specifického?

Vždy je velkou výsadou možnost natáčet na skutečných historických místech. Získáte ohromnou vizuální podporu a také skvělé produkční hodnoty. Stálo by celé jmění, kdybych chtěl znovu vytvořit některé nádherné lokality, které nám bylo dovoleno využívat. Musíte mít ovšem velký respekt a nezapomírat na „reálnými“ místy tak, jako by to byly filmové dekorace, což je vždy obrovskou výzvou.

Zmínili jste, že jste chtěl spojit Marii Terezii s moderní dobou. Natočil jste nějaké specifické námětové scény? Použil jste nějaké zvláštní pomůcky?

Vždy je důležité pamatovat na to, že návrat do historie neznamená zapomenout na současnost. Nechceme prostě jít do muzea, nasadit paruky, obléci si kostýmy a ignorovat, z jakého pohledu a proč určitý příběh vyprávíme. Marie Terezie je příběh moderní ženy a ve velké míře souvisí s problémy, kterým čelíme dnes.

Emancipace žen je velkým tématem příběhu Marie Terezie i tohoto filmu. Je symbolem tohoto hnutí v Rakousku stejně silně, jako je tomu v České republice? Cítíte ještě dnes nějaké pozůstatky jejího vlivu v rakouské společnosti?

Mnoho žen v Rakousku i v zahraničí Marii Terezii zbožňuje, protože byla první vládkyní, která skloubila mimořádné mateřství s prací. Nejen, že porodila 16 dětí, ale usilovně pracovala i na reformě zdravotní péče a školství, vedla války a přitom zůstala ženou, a jak se zdá, také citově založenou manželkou. V pozdějších letech se však ke svým dětem chovala velmi neromantickým způsobem... Ale to je už jiný příběh a náš film končí před tím, než děti vyrostou.

Během natáčení bylo použito velké množství kostýmů a paruk...

Historické filmy musí mít moderního ducha, ale paruky a kostýmy jsou nezbytnou součástí cesty. Kdybychom tuto část nějak ošidili, pak by divák neuvěřil v iluzi cesty časem. Naštěstí jsem byl ve velmi dobrých a zkušených rukách a o tuto část jsem se vůbec nemusel starat. Pravidelně jsem býval ohromen a překvapen vynikajícím provedením.

Dokážete si vzpomenout na nějaký zážitek nebo získanou zkušenost z natáčení tohoto filmu, které hodláte v budoucnu využít ve svém profesionálním životě?

Každý film nebo televizní pořad přináší tu zkušenost, že si nemůžete být ničím jist. My, filmaři máme velkou výhodu v tom, že můžeme komunikovat veřejně a že máme k dispozici finance, které nám pomáhají realizovat naše představy a sny. Každý film je cestou a často se dostáváme na nečekaná místa. Miluji svou práci!

MARIE-LUISE STOCKINGER: MARIE TEREZIE MILOVALA MOC, PROTOŽE PŘESNĚ VĚDĚLA, JAKÉ TO JE BÝT BEZMOCNÝ

Jak obtížná byla Vaše příprava na roli Marie Terezie? Zjistila jste o ní něco, co pro Vás bylo překvapivé?

Četla jsem životopisy, její soukromou korespondenci a zprávy tehdejších svědků. Ale nakonec mi to vše připadalo jako „mrtvý materiál“. Vždy potřebuji důvod, abych hrála jako herečka, a poté, co jsem si přečetla, že ona sama byla v mládí známá jako dobrá herečka, objevila jsem těžiště svého výkonu. Byla mladou dámou, která přesně věděla, jaká situace vyžaduje jakou roli a kdo se nakonec stane režisérem jednoho z nejvýznamnějších dvorů, „divadla Hofburg“. Pro mne je Marie Terezie někým, od koho se neočekávalo, že bude v centru dění, byla považována za herečku ve vedlejší roli. Nikdo by nepomyslel na to, že se nakonec stane vládkyní monarchie. Chtěla jsem vyjádřit její cestu, jak se z objektu stala subjektem.

Jakou pro Vás bylo zkušeností hrát s někým, komu jste nerozuměla?

To byla jediná věc, které jsem se před zahájením natáčení skutečně obávala. Jako pro herce je pro vás tou nejdůležitější věcí váš partner, ten vysílá tu hlavní energii. Když mu ale nerozumíte, jste sám a bez jakékoliv nárazky, že máte hrát. Docela mě znervózňovalo podílet se na tomto velkém projektu, aniž bych mohla využít herecké pomůcky a nástroje. Vlastní natáčení však bylo opravdu překvapivé a taky znovu potvrdilo myšlenku lidství: nemusíme mluvit stejným jazykem, abychom si vzájemně rozuměli. Například s maďarskými herci to bylo poměrně snadné. Jejich jazyk má velmi podobnou melodii a intonaci jako němčina, takže jsem alespoň poznala, že dokončili větu. S českými herci to bylo mnohem těžší, ale za osm týdnů natáčení jsem si na to docela zvykla.

Zúčastnila byste se po této zkušenosti jiné podobně velké mezinárodní koprodukce?

Mezinárodní aspekt natáčení byl skutečně přínosný. Náhlá výměna jednotlivých národností před kamerou pod stejným vedením, možnost zblízka si všimnout rozdílů i podobností, o to bych nechtěla přijít. Pokud se mě ptáte, jestli bych se v blízké budoucnosti zúčastnila natáčení historického filmu, pak bych asi chvilku s odpovědí váhala. Na začátku natáčení bylo v Kroměříži velmi chladno a těžké a velké kostýmy tehdy byly velmi příjemné, protože nám v nich bylo teplo. Ale po natáčení v Bratislavě, kdy bylo venku asi 35 °C, jsem se Vojtovi Kotkovi světila, že už se nemůžu dočkat, až nebudu muset tyto kostýmy a paruky nosit. Skutečně jsem je chtěla roztrhat a spálit. Ale celý projekt je ještě čerstvý a musím trochu vychladnout a odpočinout si. Teprve pak bych mohla na takovou otázku odpovědět.

Vzpomenete si na nějakou zvláštní zkušenost z natáčení, která pro Vás byla významná?

Byl to asi poslední den natáčení. Šlo o můj poslední záběr. Seděla jsem na nervózním koni s maďarskou korunou, která byla na moji hlavu moc velká, s příliš těžkým mečem v rukách, a musela jsem požehnat na všechny čtyři světové strany. Bylo to opravdu obtížné, nervy drásající a záběr se ne a ne podařit. Když jsme konečně skončili, náš první asistent mě zvedl z koně a já jsem okamžitě začala v jeho náručí plakat jako malé dítě. Tak se mi ulevilo, ale současně jsem byla ten den smutná, že je celé natáčení u konce.

Co na rolích historických postav považujete za nejzvláštnější?

To, že každý má svou vlastní představu a že na každé představě je něco pravdivé a správné. Hledám svůj vlastní příběh a pravdu a předkládám je divákům jako jednu z možností. Domnívám se, že můžete o věcech mluvit, pokud o nich důkladně přemýšlíte, a jenom tak se dostanete blízko pravdě.

Jak hodnotíte spolupráci s Vojtěchem Kotkem jako se svým hereckým manželem?

Vojta byl mým „partnerem ve zločinu“, bez něj bych se vážně zbláznila. Ke konci si myslím, že jsme měli skoro podobný vztah jako Marie Terezie a František Štěpán. Kryli jsme si záda a neustále jsme se rozesmávali. Co byste chtěli víc?

Nechala jste se inspirovat přístupem k hraní u herců z jiných zemí?

Každý herec má svou vlastní metodu. To nemá s národností nic společného. Pro mne je hraní řemeslným uměním. Někdo je více malířem, jiný je více sochařem.

Pro Marii Terezii bylo velmi obtížné prosadit si své místo ve světě ovládaném muži. Která vlastnost jí podle Vás pomohla, že nakonec dosáhla tak silného postavení? Plyne pro nás z toho nějaké poselství?

Neakceptovala tradici dvora a společnosti. Jelikož se sama nenechávala svázat pravidly světa mužů, mohla jednat rychle a impulzivně, zaslepila své mužské okolí neobvyklým přístupem k politice. Překonání překážek pokroku vyžaduje smělost a neobvyklý způsob myšlení. Domnívám se, že milovala moc, protože přesně věděla, jaké je to být bezmocný. V pozdějších letech ji toto lpění na moci izolovalo od jejího prostředí a od politické reality. Marie Terezie pro mě není typická hrdinská postava, především je to mladá žena čelící obtížným rozhodnutím. Pro mne je mnohem zajímavější tento pohled. Jak se dokázala stát tou panovnicí, o které jsme toho tolik slyšeli?

Marie Terezie (1717-1780)

Byla první a zároveň jedinou ženou, která kdy vládla Rakousku. Byla inteligentní a ovládala několik jazyků. Nikdy neměla příliš blízký vztah se svou matkou, proto jí mateřský vzor nahrazovala chůva hraběnka Fuchsová. Stejně jako mnozí další členové Habsburské dynastie onemocněla neštovicemi, na které téměř zemřela. Byla přísnou, ale milující matkou, jejíž reformy změnily celou monarchii, a její dva synové Josef II. a Leopold II. se stali později císaři. Po pohřbu svého manžela v roce 1765 si nechala ostříhat dlouhé vlasy, šperky rozdala dětem a garderobu svým dvorním dámám. Do konce života nosila jen černé šaty, vdovský čepce a perly na znamení smutku. Její oblíbenou letní pochoutkou byly jahody chlazené v ledu.

František Štěpán Lotrinský (1708–1765)

I když stál František ve stínu své manželky a do vládních záležitostí nebyl téměř zapojen, projevil se jako talentovaný finančník a podnikatel. Zakládal manufaktury a snažil se ekonomicky pozvednout zemi. Byl dokonce tak úspěšný, že finančně zajistil habsbursko lotrinskou dynastii a z jeho bohatství byl později také umořen velký státní dluh Rakouska. Zajímal se o přírodní vědy a numismatiku. Položil základy mineralogické sbírky vídeňského muzea. František držel soukromý palác na vídeňské Wallnerstraße, který měl několik tajných vchodů, a dokonce podzemní chodbu, kudy chodily jeho milenky.

VOJTĚCH KOTEK: I DÍKY CIMRMANŮM MI JE HABSBURSKÁ MONARCHIE NĚČÍM BLÍZKÁ

Jak se vám hrálo ve třech různých jazycích?

Člověka to donutí být pozornější a znát dialogy dokonale. Já jsem zvyklý i v češtině svoje kolegy poslouchat, což všichni herci nedělají, ale u tohoto projektu to bylo vážně důležité. Například oproti Zuzaně Stivínové jsem měl výhodu, že německy rozumím. Nemluvím, ale rozumím. Dlouho jsem to zatajoval a dost jsem se díky tomu o sobě dozvěděl.

Co jste se díky natáčení dozvěděl o postavě Františka Štěpána?

O Františku Štěpánovi Lotrinském - manželovi Marie Terezie je poměrně málo materiálů. Ale hrát ho byla to fascinující zkušenost a hrozně jsem se do toho člověka zamiloval. V jedné knize jsem se o něm dozvěděl, že ho Marie Terezie k žádným politickým rozhodnutím ani debatám nepřipouštěla a na začátku i na dvoře ho všichni brali jako cizího a ne úplně se hodícího člověka a všichni z něj měli akorát legraci. Měl trochu pověst proutníka. Byl to živelný člověk a miloval život. Kvůli tomu, že byl upozaděný, si našel pro své ego jiné prostředí a začal se věnovat byznysu. Velmi obratně se stal jedním z nejbohatších lidí své doby. Ve výsledku zapařil celou Habsburskou dynastii až do jejího konce. Ve filmu to není, ale později se stal ministrem financí a poradcem Marie Terezie. Pro herce je zajímavé kumulovat, co v tom člověku je, ale zároveň to nesmět ukázat, a nezbláznit se z toho. Bojoval jsem o každou možnost ukázat, že ta moje postava něco v hlavě má.

K dobovému snímku patří i dobový kostým...

František Štěpán zakládal různé manufaktury, a to i textilní. A jelikož naše švadleny šily i během natáčení, třeba i na zámku v Kroměříži, tak já jsem vždycky ráno chodil do těch komnat kde se šilo a představoval jsem si, že jsem vážně ten František Štěpán a choval jsem se k nim trošku jako dráb. Ne, ale vážně, ty holky si opravdu hodně a hodně mákly.

Měl jste možnost hrát s herci z několika zemí, vidíte v jejich přístupu ke svému řemeslu nějaké rozdíly?

Je těžké říci, zda něčí příslušnost k národu přímo ovlivňuje přístup k hereckému řemeslu. Všichni herci, se kterými jsem přišel do kontaktu, byli skutečně velcí profesionálové a unikátní individuality. Mám dojem, že jakékoli srovnání tohoto druhu je neplatné pro kterýkoli další případ. Věřím tomu, že dobrých přístupů je na světě ve výsledku možná tolik jako dobrých herců. Každý se připravuje jinak. Jinak se soustředí, jinak se uvolňuje od stresu natáčení. Někdo vtipkuje, někdo je ponořený do sebe, někdo potřebuje všechno rozebrat do nejmenšího detailu, jiný zase spoléhá na

svou intuici a spontaneitu. Můžeme hovořit o tom, že každý z národů má nějakou svou lehce odlišnou mentalitu nebo třeba temperament, který se může charakteristicky zapsat do hereckých výkonů, ale nerad si pro lidi vytvářím škatulky a tenhle projekt byl z mého úhlu pohledu dalším důkazem tohoto, že s tím nebudu začínat.

Zaujalo Vás období, ve kterém se film odehrává? Přál byste si ztvárnit i jinou historickou postavu z této doby?

Mám pocit, že mi je, i díky Cimrmanům, na kterých jsem vyrůstal, doba Habsburské monarchie něčím blízká. I když období vlády Marie Terezie je samozřejmě ranější a vzhledem ke všem probíhajícím krvavým vřávám i o dost krutější a v mých očích méně zpoetizované, než je tomu v případě období života našeho největšího génia. Když jsem se na roli Františka Štěpána připravoval, fascinoval mě kontrast mezi pompézním a skoro až idylicky působícím životem u dvora, zatímco takřka za hradbami probíhaly nelítostné a skutečně brutální bitvy. Ačkoli, ano, každá doba má tyto dva své póly a je až mrazivé, jak málo se na tom mění, nicméně v kontextu těch honosných pavích rób, okázalých paruk, pod kterými měly hraběnky a hrabata především vši, jsem vnímal toto absurdum jako podtržené ještě tlustší čarou. Možná i proto, že si člověk řekne, je to historie, to se dneska už neděje...no...nechme na hlavě. Každopádně o to víc jsem propadl Františku Štěpánovi, který jakoby do tohoto světa přišel z trochu jiné doby. Nešťtíl se všednosti, chtěl žít skutečně a opravdově. Kdybych si ale mohl vybrat jinou postavu z našeho filmu, pochopitelně bych se rozhodl třeba pro Evžena Savojského, protože záporák je prostě pro herce, který téměř odmala hrál samé kladase a milovníky, sen.

Pomáhalo Vám natáčení v historickém prostředí k lepšímu ztvárnění role?

Natáčeli jsme v nádherných lokacích na Moravě i v Čechách. Výprava, kostýmy i masky by snesly opravdu vysoká měřítka, takže ano, samozřejmě ten dojem byl z mého pohledu místy až velkolepý a rozhodně sugestivní. Kostýmy i paruky jsou navíc prvek dosti sponující vaše tělo, abych tak řekl. I chůze na podpatcích, když jí po nějaké době aspoň trochu ovládnete, vám najednou dodá úplně jiný pocit. A nebudu zastírat, že člověk jako já by se i docela rád nechal zlákat kradmou příležitostí využívat kolem něj se pohybující služící, lokaje, stráže a komtesy, zatímco on si hoví v trůně. Ale pravda každého současného natáčení vás brzo doběhne, když se ozve: stop! A lokajové vytáhnou z uniforem mobily, stráže z pod přileb cigára a s komtesou si dáte po obědě v „keřtasu“ dvojitý presso z plastového kelímku.

Alžběta Kristýna Brunšvicko-Wolfenbüttelská (1691-1750)

Jak bylo tehdy obvyklé, sňatek s Karlem VI. byl předem domluven, zásnuby dokonce proběhly již v jejích třinácti letech. Cílem tohoto spojení bylo posílit protifrancouzskou koalici. Kvůli sňatku musela Alžběta přestoupit od protestantismu ke katolicismu. V době svého mládí byla považována za jednu z nejkrásnějších a nejvychovanějších urozených dívek. Její manžel ji nazýval Bílou Lízou – díky její světlé a čisté pleti. Její první potomek Leopold Jan (1716) měl být budoucím císařem. Zemřel ale během několika měsíců a právě díky tomu se pozdější císařovnou stala její nejstarší dcera – Marie Terezie.

Alžběta Charlotta Orleánská (1676-1744)

Alžběta Charlotta Orleánská nosila za svobodna titul Mademoiselle de Chartres a svou matkou byla v dětství považována za příliš divokou a hrubou. Alžběta se roku 1698 provdala za Leopolda Josefa Lotrinského. Manželství bylo dosti pragmatické, protože sloužilo k upevnění mírové smlouvy, kterou byla ukončena válka o tzv. falcké dědictví. Matka Alžběty následně řekla, že její dcera byla obětí války.

ZUZANA STIVÍNOVÁ: ALŽBĚTA KRISTÝNA BYLA TAKOVÁ DIVOKÁ KRÁLOVNA

Jak se Vám hrálo ve třech různých jazycích?

Byla to velká zábava, samozřejmě by bylo ještě zábavnější všemi těmi jazyky mluvit, bohužel ale maďarsky ani německy neumím. Ale je to zážitek, protože člověk je přes veškerou přípravu v dialogu někdy ztracený. Ale je pravda, co říkal pan režisér, že herec je potom takový pozornější a více si všímá toho, co dělají kolegové.

Hrajete matku Marie Terezie. Jak moc jste studovala historický kontext své postavy a jaká Alžběta vlastně byla?

Měla jsem štěstí, že bylo k dispozici hodně materiálů, protože roku 1723 při korunovaci Karla VI. a Alžběty Kristýny na českého krále a královnu se zaznamenalo opravdu mnoho. Dočetla jsem se o Alžbětě Kristýně poměrně hezké věci, skončila ale velmi špatně, byla totiž hodně nemocná. Byla taková divoká královna, která se o děti příliš nestarala. Marie Terezie měla svoji chůvu – paní Fuchsovou, které dokonce říkala mami. Její skutečná matka byla taková temná, protože hodně pila. Byla také velmi nešťastná, protože její prvoroze-

ný syn zemřel v osmi měsících a pak už nedokázala dalšího přivést na svět.

Jak se Vám natáčelo s hollywoodským režisérem Robertem Dornhelmem?

Robert Dornhelm je významný světový režisér, byl nominovaný na Oscara, dostal Zlatý glóbus a byl přítelem Grace Kelly. Těším se ze společného natáčení.

Je pro Vás postava Marie Terezie v nějakém směru inspirativní?

Zvládnout při vládnutí péči o děti je určitě obdivuhodné, pro mě je ale Marie Terezie inspirací hlavně tím, že se statečně zhostila role panovnice, ač se pořád čekalo na „prince“, kterého její matka Alžběta nikdy neporodila. Alžběta byla známá hlavně svou vzdělaností. Při rozhovorech s ostatními panovníky se s nimi vždy snažila hovořit jejich řečí, což mi přijde jako krásná empatická vlastnost této postavy.

ZUZANA MAURÉRY

„Shodou okolností jsem Marii Terezii hrála v jedné hře v divadle a musela jsem tedy hovořit ‚Bühnensprache‘, takže jsem se do rezervy naučila svoje repliky i v němčině. Nakonec to nebylo třeba, ale jazyková bariéra pro mě tedy na tomto natáčení problém nebyla, koneckonců jsem měla pár roků angažmá v divadle ve Vídni. Během přípravy jsem se zamýšlela nad tím, jaké by to bylo, kdyby herecký představitel manžela Marie Terezie, Vojta Kotek, byl můj skutečný syn a také mě při čtení scénáře velmi zaujal fakt, že vlastně hraji dvaasedesátiletou paní.“

DALŠÍ POSTAVY V MARII TEREZII:

JAN BUDAŘ: JEAN BAPTISTE BASSAND

„Jean Baptiste Bassand odrodil všechny děti Marie Terezie. A bylo jich opravdu požehnaně! Byl to vzdělaný člověk, který skutečně existoval, i když se jmenoval jinak než moje postava. Přemýšlel jsem nad tím, jak zvláštní to muselo být nosit stále ty obrovské paruky, moc se nemýt, jen se pudrovat a žít s tím, že je to něco zcela přirozeného. My lidé jsme opravdu zvláštní.“

TÁŇA PAUHOFOVÁ — ELIZA FRITZ

„Eliza Fritz je důležitou osobou vídeňského dvora, je sebevědomá, oddaná a vědoma si svého postavení i svých schopností. Dokáže tahat za nítky ve svůj prospěch a u toho využívá svůj půvab a dobře ví, co pro ni může být zajímavé a zábavné. Pracovat s herci, kteří mluvili jinými jazyky, mě bavilo. Chce to rozhodně více koncentrace a lehkosti, ale v konečném důsledku je to různojazyčné prostředí a střet temperamentů k prospěchu.“

VLADIMÍR JAVORSKÝ - KAMPMULLER

„Mojí postavou byl jezuita vychovávající, či spíše dohlížející na výchovu mladé Marie Terezie. Byla radost potkat během natáčení skvělé maďarské, rakouské i slovenské herce. Věřím, že taková spolupráce je obohacující pro všechny složky celého filmu. Na natáčení s Robertem Dornhelmem jsem se velmi těšil a nebyl jsem zklamán.“

MARTIN PECHLÁT - PROTOKOLÁŘ

„V Marii Terezii jsem hrál ceremoniáře, který měl v popisu práce uvádět hosty a řídit celý a především složitý protokol císařského dvora. Z natáčení mi nejvíce uvízl v paměti vrstevnatý dobový kostým a hřejivá „svěrákovitá“ paruka. Ta měla své výhody, když se točilo v zimě, ale také nevýhody, za velkého vedra. Natáčení v různojazyčném prostředí pro mě bylo inspirativní a zajímavé, ale raději si s kolegy rozumím.“

MARTIN KUREL ARCHITEKT

Jak náročné bylo nalézt vhodné historické lokace pro film?
Zjednodušeně bych řekl, pakliže filmař zůstane více člověkem a nechová se jako predátor, tak se z památkového lesa ozývá harmonická spolupráce. Tedy pro moji práci nebyly limitem zakazy stran majitelů památkových objektů, ale spíše výše rozpočtu.

Kde všude se natáčelo? Nadchla Vás některá z nich?
Byli jsme na desítkách míst v České republice, ale za všechny bych uvedl natáčení v rozsáhlém barokním areálu Invalidovny v Praze. Invalidovna je špičková modelka, vždy se dokáže změnit na to, co si výtvarník přeje pro daný příběh.

Bylo složité vyhovět požadavkům všech stran této velké koprodukce?
Tato otázka je spíše pro režijně-produkční tým filmu, ale co si tak pamatuji, tak na to sedí Churchillův bonmot o krvi, dřině, slzách a potu.

Natáčelo se na nějakých lokacích, kde se konkrétní části života Marie Terezie skutečně odehrály?
Ano, natáčeli jsme v Bratislavě v katedrále Sv. Martina uherskou korunovací Marie Terezie na originálním místě, kde se tato historická událost odehrála.

TOMÁŠ JUŘÍČEK KAMERAMAN

Má historický snímek pro kameramana nějaká výrazná specifika oproti filmu ze současnosti?
Myslím, že to závisí na konkrétním projektu. V našem případě šlo o výpravný projekt a obrazu jsme věnovali velkou pozornost. Spolupracovníci – kostýmní výtvarník Ján Kocman a architekt Martin Kurel – udělali úžasnou práci a na mně bylo ji dostatečně využít. Pro mě bylo ještě klíčové hledání dobového, autentického a zároveň estetického světla tak, aby zůstala zachována atmosféra pozdního baroka. Při hledání světla obrazů bez elektriny mi velmi pomohl hlavní osvětlovač Míra Šimek.

Vyzdvihl byste nějakou lokaci, která Vám utkvěla v paměti?
Lokaci považuji za jednu z nejdůležitějších obrazových faktorů filmu. Zde bych rád ještě jednou vyzdvihl práci Martina Kurela a jeho týmu i produkce, protože se jim podařilo najít skutečně výjimečná místa, jako byla Kroměříž, Valtice i Praha – všechna byla velmi inspirativní.

Tak veliké a nákladné kostýmní drama – je to pro kameramana výzva?
Tento projekt byl pro mě jako pro kameramana dar. A to nejen kvůli kostýmům, ale vůbec produkční možnosti byly velmi rozsáhlé. Režisér Robert Dornhelm je velmi vizuálně založený člověk a obraz a atmosféra ho velmi zajímala. Každá věc, která by mohla pomoci vizuálně, mu byla velmi blízká. Také jsem pracoval s výbornými herci a výborným scénářem. Na poslední klapce bylo celému štábu velmi líto, že projekt skončil.

Jak fungovala Vaše spolupráce s režisérem Robertem Dornhelmem?
Každá taková práce je jiná a každá spolupráce individuální. U tohoto projektu jsme měli ten luxus, že jsme si mohli dopřát takovou přípravu, jaká je třeba, čili to pak fungovalo skvěle.

JÁN KOČMAN KOSTÝMNÍ VÝTVARNÍK

Co pro Vás bylo největším zdrojem inspirace pro kostýmy?
Neřeknu asi nic nového, ale je vhodné, pokud při dobových filmech začnete svou práci tím, že se ponoříte do archivů, depozitů muzeí a knih, které se tématem zabývají. Snažíte se nasát co nejvíce dobové atmosféry, abyste ji pak mohli svobodně, jako malíř nebo skladatel, používat při tvorbě. Takže jsem mimo jiné navštívil například Klenotnici v Hofburgu ve Vídni a studoval jsem díla dvorních malířů Karla VI., jako třeba Martina Meytense a podobně.

Do jaké míry jsou použité kostýmy historicky autentické?
Spolu s režisérem Robertem Dornhelmem jsme si řekli, že nechceme dělat žádnou rekonstrukci, žádnou jakoby návštěvu muzea. Ono ani vlastně nemá smysl vymýšlet něco, co už bylo vymyšleno. Mým úkolem bylo přijít s novou interpretací, novým pohledem. Proto jsme se dohodli, že historii si vezmeme spíše jako inspirační zdroj a pokusíme se mladou Marii Terezií zobrazit tak, aby byla blízká současnému divákovi a aby se s ní dokázal ztotožnit. Jsem vděčný, že mi dal svobodnou ruku a důvěru. Protože je však postava Marie Terezie velmi populární a vizuálně známá, rozhodli jsme se, že se budeme soustředit na tři hlavní inspirační zdroje, které spadají do období, ve kterém se děj filmu odehrává. Prvním byl portrét, kde je zobrazena v modrých šatech jako mladá dívka v rozpuku. Druhým byl portrét ve svatebních šatech, které byly k našemu překvapení růžové, přestože Marie Terezie celý život tíhla spíše k modré barvě, což byl další důvod k tomu, abychom je použili ve filmu. No a do třetice to byl korunovační oděv, který je notoricky známý, takže bylo nemožné ho ignorovat.

Ve filmu bylo použito dva a půl tisíce kostýmů. Který z nich byste vyzdvihl jako nejzajímavější nebo nejpracnější?

Domnívám se, že nejzajímavějším a asi i nejpracnějším kostýmem byl právě ten korunovační, který diváci uvidí v závěru filmu. Jednak proto, že jsme chtěli zachovat aspoň kousek jeho dobové autenticity, a jednak proto, že historie uherského korunovačního oděvu je opravdu zajímavá. Stejně zajímavou však byla i jeho výroba. Prvotní problém nastal už se samotným pláštěm sv. Štěpána – maďarskou relikvií! Neexistovala jeho kopie, která by byla vhodná k natáčení. A jelikož je plášť specifický po všech stránkách, pomohla nám jedna firma na Moravě a plášť nám, s pomocí spolupracovníků z maďarské televize, kteří nám pomohli s jeho detailní dokumentací, utkala a ještě i digitálně potiskla. Následně jsme ho museli ručně dotvořit. Co se týče honosné verze uherského oděvu, který měla Marie Terezie

při korunovaci na sobě, tak tam nám velmi pomohla jedna textilní firma z Benátek, která se specializuje na historické tkaniny. Ty jsme následně ještě pošivali perlamy, šatony a podobně. Celkově jsme na výrobu šperků a aplikací na všechny kostýmy využili více než 17 000 šatonů, perliček, korálků a tak dále. Obuv nám například vyráběly na míru ve Španělsku. Takže celý proces spočíval vlastně hlavně v koordinaci a logistice, aby vždy bylo vše na svém místě a výroba probíhala hladce.

Je na oblečení z 18. století něco, na co bylo potřeba myslet při jeho tvorbě?

Každé historické období má svá specifika, která částečně vycházejí z dobových potřeb. Podobně jako je tomu i dnes, každá doba má i svou „módu v módě“. Tím mám na mysli způsob, jak oděv oblékat, jak ho nosit. A to je vždy mnohem zajímavější. Ty drobné detaily, kterými si lidé ozvláštňovali jednotnost. Proto mě zajímal spíše způsob, jak se vázaly kravaty (to je možné vidět například na postavě, kterou hraje Vojtěch Kotek), jak si dámy řasily sukně, jak lidé zacházeli např. s pláštěm, když ho měli na sobě, a podobně. Aby se herci nestali pouze „věšáky“ na oděvy, ale aby je jejich kostým doplňoval, aby na sebe nestrhl veškerou pozornost, ale aby jim v něm například vynikly oči, tvar hlavy apod. Zcela skvělé byly Zuzana Stivínová, Zuzana Mauréry, ale také Julia Stemberger, které se v kostýmech dokázaly pohybovat absolutně suverénně. To byla vyloženě radost se na ně dívat! Umění nosit oděv se však týká každého období v historii, a to i současnosti. Takže při tvorbě bylo třeba myslet spíše na jakýsi druh nadčasovosti, kterou jsem se snažil v dobovém oděvu hledat, a takto komunikovat se současným divákem.

Jak náročné bylo pracovat na dobových kostýmech a jaké výzvy to přinášelo?

Výzvou bylo už samotné množství kostýmů, které mi musely projít rukama. Každý i několikrát. A je třeba také podotknout, že od dob filmu Amadeus se na našem území film tohoto formátu, co se námětu či objemu týká, netočil. Takže i tento fakt byl sám o sobě výzvou. Musím však říci, že jsem měl velkou oporu nejen v nejbližších spolupracovnících, asistentce, ve velkorysém režisérovi, skvělém kameře a nádhernému svícení, ale především v producentovi, který byl pro projekt absolutně zapálený a nejen že chápal, ale hlavně podporoval i nápady, které se zdály být zpočátku šílené. To se často nevidí a domnívám se, že i díky tomu mohlo vzniknout něco takového jako tento film.

JIŘINA PAHLEROVÁ MASKÉRKA

Na projekt Marie Terezie se použilo obrovské množství paruk. Kolik jich celkem bylo a kde jste takové množství sháněli?

Paruk na projektu Marie Terezie bylo tolik, že jsme si to ze začátku ani nedokázali představit. Hledali jsme ve všech možných skladech v Čechách i na Slovensku. V Rakousku nic neměli a v Babelsberku v Německu jsme našli asi sedmdesát kusů. Nejvíce jsme jich objevili na Barrandově, tam bylo přes sto světlých rokokových paruk. Mysleli jsme, že máme vyhráno, jenže nároky rostly a ten počet zdaleka nestačil, takže jsme sáhli i po starých silonových, ty se ale kvůli přílišnému lesku a bělosti musely hodně upravovat. A k tomu byly nutné další paruky v přírodních barvách pro vojáky, měšťany i chudinu. Spoustu paruk jsme také museli vyrábět. Veškeré vypůjčené paruky se praly, natáčely, česaly, upravovaly i předělávaly. Nakonec bylo pro natáčení připraveno přes pět set paruk.

Jak byste srovnala práci na projektu Marie Terezie a na jiných projektech?

Současné metody snímání záznamu se neustále vylepšují a zkvalitňují a tím je práce na vizáži herců pro maskéry složitější. Paruky nevýmaje. Zkrátka čím víc detailů kamera zachytí, tím preciznější provedení musí být. A u Marie Terezie to platilo i pro epizody a komparz, na který se kladl velký důraz. Dávali jsme si záležet, ale kolik se z té práce ukáže v konečném výsledku, nemohu posoudit.

Do jaké míry jste byli historicky autentičtí?

U hlavních rolí šlo panu režisérovi hlavně o estetiku a slušivost, a tak se objevovaly třeba i účesy, které tak přísně nerespektovaly historické předlohy. Ovšem ten duch doby se musel udržet. Proto jsme se snažili u vedlejších rolí a komparzu být autentičtí, aby celek působil co nejlépe. Třeba řadoví vojáci měli paruky v přirozených barvách, bílé směli nosit jen důstojníci. Ve scénách na Uherském sněmu musely být úplně jiné paruky než u rakouského dvora. Zkrátka dodržovali jsme pravidla té doby, módní pravidla jednotlivých dvorů a společenské postavení figur. K získávání informací jsme studovali tištěné zdroje, ale také jsme kontaktovali pořadatele historických bitev, kteří mají o těchto věcech dobrý přehled. Měli jsme i církevního poradce. Jejich hodnostáři také měli předpisy, kdo, co, a pro jakou příležitost smí nosit.

Z jakého materiálu se vyráběly paruky za doby Marie Terezie a z jakého jste je vyráběli teď?

V době Marie Terezie se paruky vyráběly z takzvané buvolky, což jsou dlouhé chlupy z ocasů starých buvolů. Dnes se dováží z Mongolska. U hlavních rolí se dodržoval stejný materiál. Ale buvolka je velmi drahá, zpracování a bělení složité a zdoluhavé. Takže na epizodní role a komparz jsme použili umělý kanekalon. Dříve se pracovalo s klasickým silonem, ale ten je příliš zářivý, hladký a bílý. Starší silonové paruky se musely tedy přetáhnout kanekalonem namíchaným v bílé a ještě z několika dalších světlých odstínů, aby to nebyl tak velký kontrast k sólistům v buvolce.

Proč vlastně byly tehdy paruky preferované oproti holým vlasům?

To je jednoduché – paruky dotvářely noblesu k těm úžasným, rozměrným, nazdobeným vlasům, které tehdy šlechta nosila. Prostě pár chlupů na hlavě se nemůže vyrovnat parádě, kterou udělá paruka. Bez ní by byl výsledek daleko slabší. Ti lidé by nepůsobili tak honosně, bohatě, mocně, kdyby se výrazně nelíčili a nenosili paruky.

Jak dlouho v průměru trval pro maskéry natáčecí den?

Časově náročná byla pro nás už příprava před začátkem natáčecího dne. Podle počtu komparzu a počtu výpomocí. Ráno jsme museli vše upravit na scénu, tam přes den udržovat líčení a účesy v pořádku a po skončení natáčení odlišit, sundat paruky, vyčistit ty lepené, všechny znovu upravit, načesat a tak dále. Často se stávalo, že jsme měli nástup i ve čtyři hodiny ráno a v maskérně jsme končili po šestnácti i více hodinách.

Jak se paruky perou?

Hlavně opatrně! Nejdříve se položí do šamponové lázně a počká se, až se nečistoty uvolní. Na každý materiál samozřejmě používáme jiné šampony i balzámy. Jednoduše se může stát, že z paruky jsou najednou dredy. S parukou se tedy musí zacházet velmi jemně, šikovnými rukama – nic se nedá zjednodušit, úspěchat - žádné přístroje nám nepomůžou.

Byla Marie Terezie pro Vás tím největším a nejnáročnějším projektem?

Nejspíš ano, minimálně co do množství paruk. Tu musel mít opravdu skoro každý a jen komparzistů bylo přes dva tisíce. Ano, pravděpodobně to byl můj nejnáročnější projekt.

LENKA NOSKOVÁ MASKÉRKA

Jak jste se vlastně k řemeslu vlásenkářství dostala?

Vlastně ani nevím. Byla to touha, sen přetvářet herce do jejich rolí, do postav, které hráli. Je pravda, že do tajů opravdového maskérského řemesla, jehož součástí je i výroba vlásenek, mě zavedla naše přední umělecká maskérka Jiřinka PahlEROVá a za to jsem jí velmi vděčná.

Jak se Vám spolupracovalo s takto velikou koprodukcí?

V podstatě můžu říci, že dobře. I když u takto velké koprodukce je složitější se shodnout na tom, jak budou ve výsledku herci vypadat. Každý stát měl svou představu o vzhledu Marie Terezie. A i když to byla stále ta samá jedna Marie Terezie, představy byly rozdílné. Vzhledem k tomu, že nebylo cílem diváka provést muzeem voskových figurín, byla potřebná určitá stylizace.

Se kterou parukou bylo nejvíce práce?

S každou bylo práce víc než dost. Samotná výroba a každodenní úpravy zabraly hodně času. Pro hlavní role vyrobeno celkem 55 hereckých paruk a použito bylo celkem 65 hereckých paruk. To je dost velké číslo. Týmu lidí, kteří na výrobě a úpravách paruk pracovali, tedy patří velká poklona. Kdybych měla vybrat tu nejsložitější, bylo by to velmi těžké, ale nejvíc práce bylo asi na parukách pro Marii Terezii. A to hlavně z toho důvodu, že samotná herečka byla natolik pracovně vytížena, že nebylo možné ji mít k dispozici na zkoušky tak, jak by bylo třeba. Postava Marie Terezie měla devět různých paruk, každou na jinou příležitost. Byly pro ni vyrobené například dvě paruky, které byly použity pouze na jednu scénu.

Pracovala jste na hlavních postavách filmu. Jaká s nimi byla spolupráce?

Spolupráce byla naprosto výborná a velmi přátelská. Bylo pro mě velmi důležité navrhnout konečný vzhled paruky tak, aby se v ní herec cítil dobře, aby ho nijak neomezovala a pomohla mu lépe se vžít do své role. A to se myslím povedlo.

Co pro Vás bylo na Marii Terezii největší výzvou?

Největší výzvou byla doba, ve které Marie Terezie žila, a sama Marie Terezie jako osobnost.

ROMAN KARIOLOU SKLADATEL

Použil jste nějaké motivy z hudby doby Marie Terezie?

Skutečně jsem se inspiroval hudbou z té doby a používal jsem mnoho barokních nástrojů, jako je třeba loutna, barokní kytara, cembalo, mandolína a nástroje využívající různé registratury. S Robertem jsme měli představu o hudbě, která navodí moderní, svěží a nadčasový dojem a zvuk a současně bude mít zřetelné barokní kouzlo.

Když skládáte doprovodnou hudbu k filmu, čekáte na konečný výsledek, abyste získal vizuální vjem, nebo začínáte skládat ještě před zahájením natáčení filmu?

Obvykle začínám skládat hudbu, když je film již natočen a sestřihán. Spolupráce s Robertem Dornhelmem na filmu Marie Terezie byla odlišná. Začali jsme diskutovat o hudbě již v rané fázi procesu a hlavní téma jsem složil ještě před zahájením natáčení filmu. Pro Roberta bylo důležité, aby měl připravená různá hudební témata, když začal film sestřihávat.

Navštívil jste místa natáčení, abyste získal zdroj inspirace pro svou práci? Pokud ano, kde se vám nejvíc líbilo?

Než jsem začal psát hudbu, navštívil jsem studia v Praze. Velkou inspirací pro mě byly nádherné kostýmy, paruky a různá umělecká díla. Odborná zručnost lidí, kteří zde pracují, na mě udělala velký dojem.

S kým jste hudbu nahrával a mohl jste nějak ovlivňovat výkon hudebníků, dirigenta a podobně?

Hudbu jsme nahrávali s hudebníky z Prahy ve studiu Smečky a s vídeňským orchestrem Vienna Synchron Stage Orchestra ve studiu Synchron Stage Vienna. Velmi úzce jsem spolupracoval s hudebníky a dirigentem. Měli klíčový význam při vytváření této zvláštní zvukové směsi moderny a baroka. Když jsem s nimi mluvil o tom, jak by jejich hudba měla znít a jaký by měla budit dojem, vymyslel jsem sousloví „barokní rock“, abych jim co nejlépe popsal náladu, které si přeji dosáhnout.

ZAJÍMAVOSTI Z NATÁČENÍ

- Natáčelo se celkem 46 dní.
- Natáčelo se v lokacích v Kroměříži, Praze, Dobříši, Milovicích, Lysé nad Labem, Valticích, Bratislavě, Vídni a Světcu u Tachova.
- Nejdéle času strávili filmaři v Kroměříži – tři týdny na zámku a další týden v zámeckých zahradách.
- Bylo využito 2 500 kostýmů a 500 paruk.
- Celkový počet komparzistů se vyšplhal na 2 200 lidí.

I přes svou náročnost proběhlo celé natáčení hladce, a to především díky velmi profesionálnímu přístupu, disciplíně a pracovitosti všech zúčastněných. Náročné bylo natáčení plesových scén na zámku v Kroměříži, svatby Marie Terezie v Praze a její korunovace v Bratislavě. A to nejen kvůli velkému počtu komparzistů, jezdců a kočárů, ale také kvůli vysokým teplotám, které přesahovaly 35 °C.

scénář: Mirka Zlatníková **dramaturgie:** Radek Bajgar **koprodukce:** Česká televize, RTVS (Vladimír Buriánek), ORF (Klaus Lintschinger), MTVA (Daniel Papp), MR Film (Oliver Auspitz) **producenti:** Marcela Mojtoová, Jan Novotný **výkonný producent ČT:** Jiří Vlach **kreativní producent ČT:** Jan Maxa **hraji:** Marie-Luise Stockinger, Vojtěch Kotek, Zuzana Stivínová, Karl Markovics a další

Kontakt pro média:

Aneta Veselská

Tel.: (+420) 261 137 550

Mob.: (+420) 736 531 243

aneta.veselska@ceskatelevize.cz

Fotografie <ftp://ceskatelevize.cz>

pavel.kral@ceskatelevize.cz

www.ceskatelevize.cz

© Česká televize 2017